

GTTAD

GENEL TÜRK TARİHİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Cilt: 1, Sayı: 2, Temmuz 2019

GTTAD

JOURNAL OF GENERAL TURKISH HISTORY RESEARCH

Volume: 1, Issue: 2, July 2019

e-ISSN: 2667-5366

Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi (GTTAD), Türk tarihine ve kùltürüne dair bilimsel araştırmaların üretilmesini ve okuyucuya ulaştırılmasını amaç edinen Uluslararası Hakemli bir dergidir. GTTAD, Türklerin siyasi tarihleri, devlet gelenekleri, sosyal hayatları, askeri ve iktisadi faaliyetleri, dini inançları, kùltür ve mitolojileri vb. kapsamdaki konuları ele alır ve bu alandaki disiplinleri de yayın sahası olarak değerlendirir. Ocak ve Temmuz olmak üzere yılda iki kez yayımlanan dergide Türkçe, İngilizce, Rusça ve Farsça makalelere yer verilir. Dergiye yayımlanmak üzere gönderilen yazılar ilk etapta Yayın Kurulu tarafından yazım ilkelerine uygunluk ve özgünlük açısından incelenir. Yayımlanması uygun bulunan yazılar adları gizli tutulan iki hakeme gönderilir. Hakem süreçleri tamamlanan makaleler Yayın Kurulu'nun nihai değerlendirmesi ve kararı sonrasında dergide yayımlanır. Dergide yayımlanan makalelerde savunulan görüşler Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisini hiçbir surette bağlamaz. Yayımlanan makale ve yazıların sorumluluğu yazarına aittir. Gönderilen yazılar iade edilmez.

Gönderilen makalelerin özgünlük testi *Turnitin* programı ile denetlenmektedir. <https://www.turnitin.com/>

Journal of General Turkish History Research (JGTHR), is an International Refereed Journal aiming at producing and delivering scientific research on Turkish history and culture. JGTHR deals with topics such as the political history of the Turks, their state traditions, social lives, military and economic activities, religious beliefs, culture, and mythology; evaluates the disciplines in this field as a broadcasting field. The journal is published twice a year in January and July and includes articles in Turkish, English, Russian and Persian languages. Each article is examined by the Editorial Board regarding writing principles and originality. The approved ones are sent to two independent experts for double-blind peer review. The articles for which the peer review process is completed are published after the final evaluation and decision of the Editorial Board. Authors are responsible for their articles. Any of their ideas are individual and does not bind the JGTHR. No article is returned to the authors.

The articles sent are controlled for plagiarism by the *Turnitin* programme. <https://www.turnitin.com/>

YAZIşMA ADRESİ / CORRESPONDENCE ADDRESS

Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakùltesi, Tarih Bölümü

Isparta-Afyon Karayolu 8. Km Çünür Doğu Yerleşkesi 32260 Isparta

E-posta: ozgurturker@sdu.edu.tr

GENEL TÜRK TARİHİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
JOURNAL OF GENERAL TURKISH HISTORY RESEARCH

e-ISSN: 2667-5366

DERGİ SAHİBİ / OWNER

Dr. Öğr. Üyesi Özgür TÜRKER

YAYIN KURULU / EDITORIAL BOARD

Doç. Dr. Mustafa GÖKÇE (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi-Muğla/TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Abdolvahid SOOFİZADEH (Aksaray Üniversitesi-Aksaray/TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Oktay BERBER (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi-Eskişehir/TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi S. Serkan ÜKTEN (Aksaray Üniversitesi-Aksaray/TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Özgür TÜRKER (Süleyman Demirel Üniversitesi-Isparta/TÜRKİYE)
Dr. Eralp ERDOĞAN (Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi-Tekirdağ/TÜRKİYE)

YAYIN DANIŞMA KURULU / BROADCAST ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Melek ÇOLAK (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi-Muğla/TÜRKİYE)
Doç. Dr. Farhod MAKSUDOV (Institute of Archaeology of Uzbekistan Academy of Sciences-Tashkent/UZB.)
Doç. Dr. Hasan IŞIK (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi-Ankara/TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Tuba TOMBULOĞLU (Mersin Üniversitesi-Mersin/TÜRKİYE)
Dr. Aslı ÇANDARLI ŞAHİN (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi-Muğla/TÜRKİYE)
Dr. Tevfik Orkun DEVELİ (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi-Muğla/TÜRKİYE)
Dr. Tülay YÜREKLİ (Adnan Menderes Üniversitesi-Aydın/TÜRKİYE)
Ar. Gör. Selim KARAGÖZ (Aksaray Üniversitesi-Aksaray/TÜRKİYE)

YAYIN KOORDİNATÖRÜ / PUBLICATION COORDINATOR

Dr. Öğr. Üyesi Tuba TOMBULOĞLU

HALKLA İLİŞKİLER / PUBLIC RELATIONS

Ar. Gör. Selim KARAGÖZ

SEKRETERYA / SECRETARIAT

Halil Can AKGÜN

İNDEKS KOORDİNATÖRÜ / INDEX COORDINATOR

Dr. Tevfik Orkun DEVELİ

TÜRKÇE EDİTÖR / TURKISH LANGUAGE EDITOR

Ceren AKGÜN

İNGİLİZCE EDİTÖR / ENGLISH LANGUAGE EDITOR

Burak YABA

RUSÇA EDİTÖR / RUSSIAN LANGUAGE EDITOR

Ar. Gör. Selim KARAGÖZ

FARŞÇA EDİTÖR / PERSIAN LANGUAGE EDITOR

Dr. Öğr. Üyesi Abdolvahid SOOFİZADEH

KAPAK TASARIM / COVER DESIGN

Emine ÇAKIR

GTTAD

ULUSLARARASI BİLİM DANIŞMA KURULU
INTERNATIONAL SCIENTIFIC ADVISORY COMMITTEE

- Prof. Dr. Refik TURAN (Türk Tarih Kurumu Başkanı-Ankara/TÜRKİYE)
Prof. Dr. Abdullah GÜNDOĞDU (Ankara Üniversitesi-Ankara/TÜRKİYE)
Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL (Yeditepe Üniversitesi-İstanbul/TÜRKİYE)
Prof. Dr. Alfina SİBGATULLİNA (Inst. of Far East. Stud. of the Russ. Academy of Sci.-Mosk./RUSSIA)
Prof. Dr. Alfiya YUSUPOVA (Kazan Federal University-Kazan/RUSSIA)
Prof. Dr. Alpaslan DEMİR (Tokat Gazi Osmanpaşa Üniversitesi-Tokat/TÜRKİYE)
Prof. Dr. Behset KARACA (Süleyman Demirel Üniversitesi-Isparta/TÜRKİYE)
Prof. Dr. Eşref BUHARALI (Ankara Üniversitesi-Ankara/TÜRKİYE)
Prof. Dr. Éva CSÁKÍ (Pázmány Péter Catholic University-Budapest/HUNGARY)
Prof. Dr. Fayaz Huzin (Tatarstan Academy of Sciences-Kazan/RUSSIA)
Prof. Dr. Gaybullah BABAYAR (Uzbekistan Academy of Sciences-Tashkent/UZBEKİSTAN)
Prof. Dr. Haldun EROĞLU (Ankara Üniversitesi-Ankara/TÜRKİYE)
Prof. Dr. Hamza KELEŞ (Gazi Üniversitesi-Ankara/TÜRKİYE)
Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (İstanbul Medeniyet Üniversitesi-İstanbul/TÜRKİYE)
Prof. Dr. Iskander GİLYAZOV (Kazan Federal University-Kazan/RUSSIA)
Prof. Dr. İlhan ŞAHİN (İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi-İstanbul/TÜRKİYE)
Prof. Dr. Karjavbay SARTKOJAULI (L. N. Gumilyov Eurasian National University-Astana/KAZ.)
Prof. Dr. Konuralp ERCİLASUN (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi-Ankara/TÜRKİYE)
Prof. Dr. Mehmet ALPARGU (Emekli Öğretim Üyesi-Sakarya/TÜRKİYE)
Prof. Dr. Mehmet Ali ÇAKMAK (Gazi Üniversitesi-Ankara/TÜRKİYE)
Prof. Dr. Mehmet ŞAHİNGÖZ (Gazi Üniversitesi-Ankara/TÜRKİYE)
Prof. Dr. Musa Şamil YÜKSEL (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi-Ankara/TÜRKİYE)
Prof. Dr. Necmettin AYGÜN (Aksaray Üniversitesi-Aksaray/TÜRKİYE)
Prof. Dr. Orhan DOĞAN (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi-Kahramanmaraş/TÜRKİYE)
Prof. Dr. Pap NORBERT (University of Pécs-Pécs/HUNGARY)
Prof. Dr. Rudi MATTHEE (University of Delaware-Delaware/USA)
Prof. Dr. Saadettin Yağmur GÖMEÇ (Ankara Üniversitesi-Ankara/TÜRKİYE)
Prof. Dr. Tsend BATTULGA (Mongolia National University-Ulaanbaatar/MONGOLIA)
Prof. Dr. Üçler BULDUK (Ankara Üniversitesi-Ankara/TÜRKİYE)
Prof. Dr. Zsombor Tibor RAJKAI (Ritsumeikan University-Kyoto/JAPAN)
Doç. Dr. Alper ALP (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi-Ankara/TÜRKİYE)
Doç. Dr. Cihad CİHAN (Afyon Kocatepe Üniversitesi-Afyonkarahisar/TÜRKİYE)
Doç. Dr. Cihat AYDOĞMUŞOĞLU (Ankara Üniversitesi-Ankara/TÜRKİYE)
Doç. Dr. Cihat YILDIRIM (Aksaray Üniversitesi-Aksaray/TÜRKİYE)
Doç. Dr. Farhod MAKSUDOV (Institute of Archaeology of Uzbekistan Aca. of Scien.-Tashkent/UZB.)
Doç. Dr. İbrahim ERDAL (Yozgat Bozok Üniversitesi-Yozgat/TÜRKİYE)
Doç. Dr. Lazat DİNASHEVA (Ahmet Yesevi Üniversitesi- Türkistan/KAZAKİSTAN)
Doç. Dr. Muhammed Bilal ÇELİK (Sakarya Üniversitesi-Sakarya/TÜRKİYE)
Doç. Dr. Onur Alp KAYABAŞI (Aksaray Üniversitesi-Aksaray/TÜRKİYE)
Doç. Dr. Remzi KUZUOĞLU (Aksaray Üniversitesi-Aksaray/TÜRKİYE)
Doç. Dr. Sezai BALCI (Giresun Üniversitesi-Giresun/TÜRKİYE)
Doç. Dr. Simonné Piroska PALLÓS (Emekli Öğretim Üyesi-Kaposvár/HUNGARY)
Doç. Dr. Szilard SZÍLAGYÍ (Universty of Bucharest-Bucharest/ROMANIA)
Doç. Dr. Tümen SOMUNCUOĞLU (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi-Ankara/TÜRKİYE)
Doç. Dr. Zufar SHAKİROV (Kazan Federal University-Kazan/RUSSIA)

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah ÜSTÜN (Ege Üniversitesi-İzmir/TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Ali AHMETBEYOĞLU (İstanbul Üniversitesi-İstanbul/TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Ali Rıza YAĞLI (Giresun Üniversitesi-Giresun/TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Aysel ERDOĞAN (Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi-Osmaniye/TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Eman HAYAJNEH (University of Jordan-Amman/JORDAN)
Dr. Öğr. Üyesi Cezmi KARASU (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi-Eskişehir/TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Halide DEVRİŞEVA (Pamukkale Üniversitesi-Denizli/TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali BOZKUŞ (Hitit Üniversitesi-Çorum/TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Nebi SALİM (Shahrood University-Shahrood/IRAN)
Dr. Öğr. Üyesi Müslüme Melis ÇELİKTAŞ (Karadeniz Teknik Üniversitesi-Trabzon/TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Nilgün DALKESEN (İstanbul Medeniyet Üniversitesi-İstanbul/TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Selim KARAKAŞ (Giresun Üniversitesi-Giresun/TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Yunus İNCE (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi-Muğla/TÜRKİYE)
Dr. Ali İhsan ÇAĞLAR (Giresun Üniversitesi-Giresun/TÜRKİYE)
Dr. Ali MIYNAT (Süleyman Demirel Üniversitesi-Isparta/TÜRKİYE)
Dr. Eva Kincses NAGY (University of Szeged-Szeged/HUNGARY)
Dr. Gábor FODOR (İstanbul Macar Kültür Merkezi-İstanbul/TÜRKİYE)
Dr. Gábor SZÓLLŐSY (The Museum and Library of Hungarian Agriculture-Budapest/HUNGARY)
Dr. Ganbat LKHUNDEV (Mongolian Academy of Sciences-Ulaanbaatar/MONGOLIA)
Dr. Igor SEMYONOV (Inst. of History, Arch. and Ethnography- Makhachkala/RUSSIA)
Dr. Ivan FUKALOV (Bishkek Academy of Finance and Economics- Bishkek/KIRGIZISTAN)
Dr. Nándor Erik KOVÁCS (Eötvös Loránd University-Budapest/HUNGARY)
Dr. Mevlüt AKDERE
Dr. Petr KUÇERA (Hamburg University-Hamburg/GERMANY)
Dr. Zahra ABOLHASSANÍA (University of Tehran-Tehran/IRAN)
Dr. Zelfira ŞÜKÜRCİYEVA (Kırım Mühendislik ve Pedagoji Üniversitesi-Simferpol/KIRIM)

BU SAYININ HAKEMLERİ / REFEREES OF THIS ISSUE

- Prof. Dr. Alpaslan DEMİR (Tokat Gazi Osmanpaşa Üniversitesi-Tokat/TÜRKİYE)
Prof. Dr. Ekrem KALAN (Akdeniz Üniversitesi-Antalya/TÜRKİYE)
Prof. Dr. Musa Şamil YÜKSEL (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi-Ankara/TÜRKİYE)
Prof. Dr. Necmettin AYGÜN (Aksaray Üniversitesi-Aksaray/TÜRKİYE)
Doç. Dr. Ayşe ÖZKAN (Çankırı Karatekin Üniversitesi-Çankırı/TÜRKİYE)
Doç. Dr. Cihad CİHAN (Afyon Kocatepe Üniversitesi-Afyonkarahisar/TÜRKİYE)
Doç. Dr. Cihat AYDOĞMUŞOĞLU (Ankara Üniversitesi-Ankara/TÜRKİYE)
Doç. Dr. Cihat YILDIRIM (Aksaray Üniversitesi-Aksaray/TÜRKİYE)
Doç. Dr. Farhod MAKSUDOV (Institute of Archaeology of Uzbekistan Aca. of Scien.-Tashkent/UZB.)
Doç. Dr. Hasan IŞIK (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi-Ankara/TÜRKİYE)
Doç. Dr. Onur Alp KAYABAŞI (Aksaray Üniversitesi-Aksaray/TÜRKİYE)
Doç. Dr. Remzi KUZUOĞLU (Aksaray Üniversitesi-Aksaray/TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Abdolvahid SOOFİZADEH (Aksaray Üniversitesi-Aksaray/TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Khalida DEVRİSHEVA (Pamukkale Üniversitesi-Denizli/TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Melike SARIKÇIOĞLU (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi-Muğla/TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Mert KOZAN (Ankara Üniversitesi-Ankara/TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Nilgün DALKESEN (İstanbul Medeniyet Üniversitesi-İstanbul/TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Oktay BERBER (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi-Eskişehir/TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Serdal SOYLUER (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi-Muğla/TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Yunus İNCE (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi-Muğla/TÜRKİYE)
Dr. Mehmet Evren EKEN (Süleyman Demirel Üniversitesi-Isparta/TÜRKİYE)
Dr. Serkan KEÇECİ (Dokuz Eylül Üniversitesi-İzmir/TÜRKİYE)
Dr. Tülay YÜREKLİ (Adnan Menderes Üniversitesi-Aydın/TÜRKİYE)

Editörden...

“Orta Asya, Rusya, Çin, Avrupa, Hindistan, Balkanlar ve Mısır’da cereyan eden Türk tarihi hangi çağ içerisinde okutulacaktır?”

Prof. Dr. İbrahim KAFESOĞLU

İstanbul Üniversitesi bünyesinde Umumi Türk Tarihi kürsüsünün Zeki Velidî Togan ile başlayan tarihi bugün pek çok üniversiteye kıymetli araştırmacılar yetiştirmiş olarak yoluna devam etmektedir. 92 yıl önce Zeki Velidî Togan tarafından yakılan bu çerağ nice ilim insanı yetiştirmiştir. Günün zor şartlarında ve bütün imkânsızlıklara rağmen bıkmadan, yorulmadan çalışmalar yapan Umumi Türk Tarihi kürsüsünün birbirinden kıymetli hocalarına bugün çok şey borçlu olduğumuzu ifade etmek isteriz. Kürsümüzün vefa, sadakat, dürüstlük ve mütevazılık gibi temel düsturlarını bize bir kültür olarak bıraktıkları için başta hayatta olmayan merhum hocalarımıza, bu düsturları bizlere kadar ulaştırdıkları için halen hayatta olan ve bizlere her koşulda destek olan hocalarımıza minnet borçluyuz.

Aradan geçen 92 yıla rağmen bugün hala Umumi Türk Tarihi kürsüsünün sınırlarının tartışılması ve bu anlamda bir kurum kültürünün oluşturulmaması ciddi bir sorun olarak bu kürsünün araştırmacılarını yormakta, hatta olumsuz sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Hâlbuki kürsümüzün kurucu babaları olarak nitelendirebileceğimiz merhum hocalarımız inceleme alanını da oluşturmuş idiler. Kürsüyü farklı alanlara ayırma, hatta bu yolla yok etme gayretinde olanların yine merhum hocamız Kafesoğlu’na kulak vermelerini temenni ederiz:

“Türk tarihinin en büyük hususiyetini coğrafi yaygınlık, hattâ dağınıklık teşkil eder. Başka milletlerin tarihi muayyen ve değişmez bir bölge içinde oluşurken, Türk tarihi aynı asırlar içinde çeşitli iklimlerde gelişmeler göstermiştir. Bundan dolayı tarihte bir Türk yurdu ve bir Türk imparatorluğu değil, fakat aynı zaman içinde Türk yurtları ve Türk imparatorlukları mevcut olmuştur, işte bu müstesna durum Türk tarihinin çağlar arasında araştırılması ve öğretilmesini fevkalâde zorlaştırmaktadır. Türk boyları muhtelif yurtlarında başka başka coğrafi şartlar, türlü iktisadî ve kültürel imkânlar dolayısıyla birbirlerinden farklı gelişmeler kaydetmişlerdir. Bunları çağ taksiminin belirli sınırları içinde ele almak kabil değildir. Buna mukabil, her Türk boyu için belirli mekân içinde bir inkişaf kabûl ederek çağları, onlara, ayrı ayrı tatbik cihetine gitmek, meselâ Orta Asya Türklüğü için başka, Hindistan, Rusya, Balkanlar, Avrupa, İran, Mısır Türkleri için başka başka, Osmanlı İmparatorluğu için de başka çağ sınırları tesbitine çalışmak da doğru olmaz. Bu, her ülkedeki Türk boyunu aynı millet saymak mânâsına gelir ki, hakikatlere ve ilme aykırıdır. Çünkü çeşitli ülkelerde görülen Türkler aynı milletin kollar hâlinde devamından ibarettir.”¹

Özetle bir kez daha söylemek gerekir ki bugünkü adıyla Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı, Taşağıl’ın 2017’de Genel Türk Tarihi Çalıştay’ında da ifade ettiği gibi, “zaman derinliğinde ve mekân genişliğinde Türklerin yaşadığı her yer ve her dönemi” inceler. Nitekim kurulduğu günden itibaren Türk tarihinin araştırılması işini sistematik bir hale dönüştürmeye çalışan Togan, Kafesoğlu, Sümer, Ögel gibi hocalarımız yaptıkları çalışmalarda Türk tarihinin bütünselliğine işaret ettiler. Bugün Türk tarihi ve kültürünün Avrupa merkezci bir tarih anlatısıyla oluşturulmuş çağlar sistemi içerisine alınması ve bu şekilde incelenmesi kabil-i mümkün olmaktan uzaktır. Çağlar sistemi içerisine yerleştirilmek suretiyle yapılacak çalışmalar Türk tarihini sığlaştıracak ve değersizleştirecektir. Ayrıca bu bakışın uygulanması başta Umumi Türk Tarihi kürsüsünün kurucusu A. Zeki Velidî Togan’ı ve beraberinde emeği geçen alanın ekol sayılan hocalarını anlamamak manasına gelmektedir. Biz de

¹ Abdülkadir Donuk, *Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2014, s. 36-37.

kürsümüzün kurucusu ve sistematüğini yerleştiren merhum hocalarımızın bakışı istikametinde harekete geçmiş ve 2019 yılı başında ilk sayımızla yayın hayatına başlamış idik.

Türk tarihinin kadim çağlarının araştırılması ve bunun sistemleştirilmesi Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı'nın temel çalışma alanlarından biridir. Bu doğrultuda kadim Türk tarihinin kaynakları arasında yer alan kaya resimlerinin incelenmesi oldukça mühim bir konudur. Halil Can Akgün'ün makalesinde Türklerin destani motifleri sosyal hayat ekseninde değerlendirilmekte ve kaya resimlerinin bu manada önemine dikkat çekilmektedir.

Türk tarihi araştırmalarının mekâna göre tasnifi de bize göre pek mümkün görünmemektedir. Zira bilinen en eski zaman diliminden beri Türk tarihinde göç olgusu söz konusudur. Bu bağlamda merhum Faruk Sümer hocamızı ve onun Oğuzlar isimli abidevi eserini hatırlatmakta fayda vardır. Eğer Türk tarihi çağlara bölünmüş olsa idi merhum hocamız eserini nasıl kaleme alabilirdi? Benzer şekilde mekân üzerinden bir tasnif söz konusu olduğunda bu abidevi eser yine ortaya çıkamazdı. Nitekim Oğuzlar olarak bilinen ve Türk tarihinin en mühim unsurlarından birini oluşturan boylar zümresinin tarihi seyrini belirli bir coğrafya içerisinde incelemek mümkün gözükmemektedir. Örneğin meseleyi Avrasya olarak ele aldığınızda Anadolu'yu, Orta Doğu coğrafyasını, hatta Balkanları dışarıda bırakmış olursunuz. Dergimizin bu sayısındaki Dr. Öğr. Üyesi Kayrat Belek'in makalesi de aslında Oğuzların bu tarihi ve taşıyıcı rolüne atıfta bulunmaktadır.

Türk tarihinin daha doğru araştırılması yardımcı bilim alanları ile ortak çalışmaları gerektirmektedir. Bu bilim alanlarından biri olan nümizmatik yardımıyla Türk tarihinin mühim noktalarından Semerkand bölgesinde bulunan bazı sikke ve mühürler üzerine ciddi tespitler yapılmaktadır. Konu üzerine çalışmalar yapan Doç. Dr. Gaybullah Babayar, görsellerini de sunduğu kağan ve hatun yazılı sikke ve mühürleri yorumlayarak Kök Türk çağına ışık tutmaya çalıştı.

Umumi Türk tarihi kürsüsünün kurucusu Zeki Velidî Togan'dan itibaren Çingiz Han, kurduğu Türk-Moğol Devleti ve ardılları konuları anabilim dalımızın çalışma alanı içerisinde mühim ve belirleyici bir yer teşkil etmiştir. Bu konu üzerine düşünen ve yazan Prof. Dr. Saadettin Yağmur Gömeç, Çingiz Han'ın doğumundan itibaren süreci değerlendirerek Mançurya'dan Orta Avrupa'ya kadar çok büyük bir yapı meydana getiren Türk-Moğol Devleti'nde idari taksimat meselesi üzerinde durdu.

Gömeç'in ifade ettiği bölünme meselesi ile birlikte Türk-Moğol Devleti içerisinde çıkan siyasi yapılardan Çağatay Hanlığı, Türkistan tarihinin sonraki dönemlerini biçimlendirirken İlhanlı Devleti de Anadolu ile birlikte Orta Doğu coğrafyasına şekil verdi. Bu iki siyasi yapı ayakta kaldıkları süre boyunca birbirleri ile ilişki içerisinde de oldular. Genel Türk Tarihi Anabilim Dalının çalışma alanı içerisinde olan bu konu Çağataylı Barak Han ile İlhanlı Abaka Han arasındaki ilişkiler çerçevesinde Samet Durmaz tarafından değerlendirildi.

Genel Türk Tarihi'nin nispeten ihmal edilen çalışma alanlarından biri olan Doğu Avrupa'daki Türk varlığı hususu baştan beri vurguladıığımız Türk tarihinin bütünlüğü açısından mühim bir konudur. Bu coğrafyanın devamı mahiyetindeki Orta Avrupa ve Balkanlar ise yüzyıllar boyu çeşitli Türk kavimlerinin yaşam alanı oldu. Türklerin cihanşümul devletlerinden biri olan Osmanlı'nın güçten düşmeye başlaması, Fransız İhtilalinin etkisi gibi farklı nedenlerle batı topraklarından yavaş yavaş çekilmek zorunda kalan Osmanlı Devleti'nin ardından bu topraklarda yaşayan Türkler de çeşitli problemlerle karşılaşmaya başladılar. Rengin Yavuz da Bulgar milliyetçiliği bağlamında Bulgaristan Türklerinin durumunu değerlendiren bir makale kaleme aldı.

Türklerin devlet geleneklerinin, şehirlerindeki yaşam biçiminin, gelenek ve göreneklerinin Türk olmayan birinin gözüyle anlatımını içeren kaynaklar Türk tarihi ve kültürü araştırmacıları için her zaman çok değerli olmuştur. Bazen bir gezgin, bazen bir tüccar, bazen de bir devlet görevlisi sıfatıyla Türk devletine gelenlerle ilgili bir örnek de bu kez Prof. Dr. Melek Çolak tarafından verildi. On beş yılını Osmanlı topraklarında geçiren Macar ressam Kálmán Beszédes'in Ege adalarına dair gözlemlerinin konu edildiği çalışma yalnızca tarihçiler değil, coğrafyacılar, sosyologlar gibi diğer alanlarda çalışanların dikkatini çekecek mahiyette olduğunu düşünüyoruz.

Avrupa'nın büyük güçlerinin doğrudan veya dolaylı yollarda her geçen gün birer parça kopardığı Osmanlı Devleti'nin özellikle Orta Doğu ve Mısır topraklarında bu güçlerin eliyle sömürge zihniyeti yerleşmişti. Osmanlı'nın toprak bütünlüğünü, dolayısıyla Müslümanların tekrar tek bir bayrak altında toplanmasını kendisine düstur edinen Emir Şekib Arslan ve onun bu bakışı etrafında İttihat ve Terakki'nin İslamcı yönü Ömer Aslan tarafından değerlendirildi.

Türk Dünyası coğrafyasının tarih, kültür ve medeniyet bağlamında en üretken bölgelerinden biri de İran'dır. Dolayısıyla Türk tarihinin bütünselliği bu coğrafyaya yönelik incelemelerin artarak devamını gerekli kılmaktadır. Bölge ile ilgili çalışmalarıyla bu alana katkı veren araştırmacılarından Zühre Nur Pehlivan bu sayıda Melik Mansur Han'ın eseri rehberliğinde Kaçar-Kaşkay ilişkilerini ele alıyor.

Genel Türk Tarihi Araştırmaları editör ve yayın kurulu olarak yabancı yazarların Türklerle ilgili farklı dildeki yayınlarını dilimize kazandırmayı ve alana sunacağı katkıya matuf olarak bu yayınların tanıtımını içeren yazılara yer vermeyi de bir görev addediyoruz. Bu bağlamda Ahmet Karadeniz tarafından Rusçadan tercüme edilen Olga İğorevna Kulikova'nın makalesinde Rusların bugünkü coğrafyada var olabilmeleri ve bu çerçevede Hazarlarla ilişkileri anlatılmaktadır. Çalışmanın Türkçeye kazandırılması Genel Türk Tarihi Anabilim Dalının az çalışılan bu konusuna katkı olacaktır. Türk-Rus ilişkilerinin araştırılmasına katkı sağlayacak eserlerden biri olarak 16. ve 19. yüzyıllar arasında Rusya ile bozkır ilişkisini değerlendiren Khodarkovsky'nin İngilizce eserinin tanıtımı Mehmet Cankara tarafından yapıldı. Rusya tarihi bağlamında Khodarkovsky'nin kıymetli eserlerinden biri olan bu çalışma Rus stratejisinin hususları hakkında ufuk açıcı bilgiler içeriyor.

Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi'nin bu sayısını siz kıymetli okuyucunun istifadesine sunarken üçüncü sayımızı kürsümüzün yaşayan abidevi ismi Prof. Dr. Mustafa KAFALI hocamıza attığımızın haberini sizlerle paylaşmanın heyecanı içerisindeyiz. Hocamızın dersleri bitirdiğinde ifade ettiği gibi; *devletle kalın...*

Dr. Öğr. Üyesi Oktay BERBER

Editör

GENEL TÜRK TARİHİ
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Cilt: 1, Sayı: 2, Temmuz 2019

JOURNAL OF GENERAL TURKISH
HISTORY RESEARCH
Volume: 1, Issue: 2, July 2019

İÇİNDEKİLER

CONTENTS

ARAŞTIRMA MAKALELERİ

RESEARCH ARTICLES

HALİL CAN AKGÜN

Coğrafyadan Mitolojiye Kaya Resimleri

From Geography to Mythology the Rock Paintings

ss. 151-164

KAYRAT BELEK

Oğuz Boylarının Tanrı Dağlarındaki İzleri

Traces of the Oghuz Tribes on the Tian-Shan

ss. 165-176

GAYBULLAH BABAYAR

*Semerkant'ta Bulunan "Kağan" ve "Hatun" Unvanlı
Eski Türk Sikke ve Mühürleri Üzerine*

*On the Old Turkish Coins and Seals with the Title
"Kagan" and "Hatun" found in Samarkand*

ss. 177-202

SAADETTİN YAĞMUR GÖMEÇ

Çingiz Han'ın Topraklarında Bölünme

Partition of Chingiz Khan's Territory

ss. 203-208

SAMET DURMAZ

*Çağatay Hanı Barak ile İlhan Abaka Arasındaki
Mücadeleler*

*The Struggles Between Barak the Khan of Chaghatai
Khanate and İlkhane Abaka*

ss. 209-220

GTTAD

RENGİN YAVUZ

*Bulgar Milliyetçiliği ve Bulgaristan Türkleri Üzerine
Bir Değerlendirme*

*Bulgar Nationalism and An Evaluation on Bulgaria
Turks*

ss. 221-232

MELEK ÇOLAK

*Macar Ressam Kálmán Beszédes'in Ege Adalarına
Yolculuğu
(Hatıratı ve Karakalem Çizimleri ile Birlikte)*

*Hungarian Painter Kálmán Beszédes's Journey to the
Aegean Islands
(With His Memoirs and Charcoal Drawings)*

ss. 233-248

ÖMER ASLAN

*Emir Şekib Arslan'ın Kişiliği Işığında İttihat ve
Terakki'nin İslamcı Siyaseti*

*Islamic Politics of Committee of Union and Progress in
the Light of Amir Shakib Arslan's Personality*

ss. 249-268

ZÜHRE NUR PEHLİVAN

Genel Hatlarıyla Kaçar-Kaşkay İlişkileri

Qajar-Qashqai Relations with General Lines

ss. 269-276

ÇEVİRİ MAKALELER

TRANSLATION ARTICLES

OLGA İGOREVNA KULİKOVA

çev. AHMET KARADENİZ

*Orta Çağ Arap-Fars Kaynaklarına Göre Hazar-Rus
Siyasi İlişkileri*

*Khazar-Russian Political Relations According to Arab-
Persian Medieval Sources*

ss. 277-286

KİTAP İNCELEMELERİ

BOOK REVIEWS

MEHMET CANKARA

*Russia's Steppe Frontier: The Making of a Colonial
Empire By Michael Khodarkovsky*

*Russia's Steppe Frontier: The Making of a Colonial
Empire By Michael Khodarkovsky*

ss. 287-288

GTTAD